

Одержано 12.11.2019

УДК 343.3

Сергій Леонідович ДЬОРОВ,

заступник начальника ГУНП в Одеській області

ОПЕРАТИВНИЙ ПОШУК ПРИ ПРОТИДІІ ЗЛОЧИНАМ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬСЯ ПРЕДСТАВНИКАМИ ОРГАНІЗОВАНИХ ГРУП І ЗЛОЧИННИХ ОРГАНІЗАЦІЙ, СФОРМОВАНИХ НА ЕТНІЧНІЙ ОСНОВІ

Соціально-побутові, економічні, політичні фактори та рівень загальнокримінальної злочинності, криміногенна та оперативна обстановка, військова та терористична загроза, що нині нависла над Україною є детермінантами того, що Україна стає об'єктом заінтересованості представників організованих груп та злочинних організацій сформованих на етнічній основі. Сфера кримінального бізнесу представників організованих груп та злочинних організацій сформованих на етнічній основі наступна: силова охорона незаконної підприємницької та господарської діяльності, вимагання, контрабанда сигарет та алкоголю, кримінальне рейдерство, наркозлочинність, незаконний обіг зброї, «викрадення та перепродаж автомобілів», торгівля людьми, фінансові шахрайства, кіберзлочинність та інші тяжкі та особливо тяжкі злочини.

Структура організованих груп та злочинних організацій сформованих на етнічній основі більш згуртована, замкнута та дії їх членів більш агресивні. Слід виділити наступних представників етнічної злочинності, а саме організовані групи та злочинні організації, сформовані представниками наступних етносів: чеченські, дагестанські, гагаузькі, болгарські, молдавські, циганські (ромські), грузинські, азербайджанські, середньоазійські (узбеки, казахи, таджики, киргизи та туркмени – проживають в Україні не так компактно як представники кавказьких етносів), вірменські, татарські, в'єтнамські, китайські, афганські, іранські, турецькі, арабські (сирійці та іракці) та африканські (в більшості нігерійці та представники декількох етносів, у більшості студенти, які приїхали на навчання), які суттєво впливають на криміногенну ситуацію в Україні. Кожний вищевказаний етнос має свої методи, сили, засоби,

тактику, корумповані зв'язки та так звану «кримінальну спеціалізацію». Чеченська, дагестанська, грузинська, азербайджанська, татарська, середньоазійська та вірменська етнічна злочинність бере на себе роль так званих регуляторів у злочинному світі України на ряду зі слов'янськими організованими групами та злочинними організаціями, тому що саме в цих етнічних середовищах дуже стійким є підтримання так званих «злочинських традицій», існують стійкі зв'язки з тюремним світом колишнього СРСР та присутність інституту «злочинів у законі» [1, с. 324–325]. Прояв того що в цих етнічних середовищах дуже стійким є підтримання так званих «злочинських традицій» наступний, наприклад в Одеському слідчому ізоляторі «компактно» під вартою знаходяться кавказькі представників злочинного світу (азербайджанці – представники «злочинів у законі» по прізвищу «Гулі» та грузини – представники «злочинів у законі» по прізвищу «Міндія»), які із неволі координують злочинну діяльність своїх «земляків» та при критичному розвитку криміногенної та оперативної обстановки вони загальними діями в смозі дезорганізувати роботу Одеського слідчого ізолятора. Це на фоні того, що в Одеській області вже стався бунт у місяцях позбавлення волі та законсервовано виправну колонію № 51, але не будемо відходити від основної тематики тези.

Одним із дієвих заходів щодо протидії організованим групам та злочинним організаціям сформованим на етнічній основі є оперативний пошук.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» [2], одним із завдань оперативно-розшукової діяльності є пошук фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України [3]. Ініціативний характер оперативно-розшукової діяльності зумовлений необхідністю реалізації завдання з виявлення злочинів [4, с. 52], що закріплено Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» [2]. Оперативний працівник здійснює заходи оперативного пошуку з метою виявлення та превенції злочинів.

Пошукові заходи – це дії працівників оперативних підрозділів щодо встановлення ще невідомих подій злочину та осіб, які причетні до їх вчинення, а також злочинів, що готуються або вчинені нестановленими особами [5, с. 42].

Імпонує думка О. О. Шаповалова про те, що оперативний пошук – це здійснюваний оперативними підрозділами комплекс оперативних і розвідувальних заходів, спрямованих на безпосереднє та опосередковане (шляхом проведення аналітичного оброблення

первинної інформації) активне отримання, перевірку, систематизацію та використання інформації про ознаки дій, що посягають на суспільні відносини, а також осіб, причетних до їх учинення. Сутність оперативного пошуку полягає в тому, що виявлення осіб і фактів, які становлять оперативний інтерес, відбувається за невстановленими і заздалегідь індивідуально не визначеними ознаками, оскільки оперативні працівники не мають певної, попередньо визначеної інформації щодо об'єкта оперативного пошуку. Пошук об'єкта здійснюють за ознаками, які задані не матеріалами конкретного кримінального провадження, а на засадах загальних уявлень про ці ознаки та об'єкт [6, с. 156].

Завданням оперативного пошуку є встановлення невідомих подій злочину, підозрюваних, обвинувачених у вчиненні злочину, обставин, що впливають на ступінь та характер кримінальної відповідальності, тобто пошук фактичних даних, які свідчать про склад злочину.

У пошуку фактичних даних на етапі оперативного пошуку можна виділити наступні стадії: визначення місць, де кримінальні процеси мають тенденцію до повторюваності, регулярності проявів у часі та просторі, а також ознак, притаманним об'єктам оперативної зацікавленості; встановлення осіб, предметів та явищ, що становлять оперативний інтерес, на підставі розпізнавання за пошуковими ознаками, виявлення первинної інформації про ознаки протиправного діяння; перевірка первинної інформації про ознаки протиправного діяння; оцінка результатів перевірки та висновок про наявність або відсутність ознак злочину; прийняття рішення про використання результатів пошуку [7, с. 186].

Успішно протидіяти злочинам, які готуються вчинити представники організованих груп та злочинних організацій сформованих на етнічній основі шляхом оперативного (ініціативного) пошуку можливо можна лише за правильного визначення основних напрямів оперативного пошуку. Доцільно звертати увагу на об'єкти, де можливе скоєння різних злочинних діянь представниками організованих груп та злочинних організацій сформованих на етнічній основі (ресторани, нічні клуби, популярні розважальні центри, торговельні центри, кредитно-фінансові установи, пригранична зона України та іноземних держав у розрізі контрабанди та інші), і на ті місця де можливо отримати оперативну інформацію, наприклад, місця де навчаються, тренуються (боксерські зали, спортивні секції), відпочивають, працюють, мешкають, відбувають покарання особи, які становлять оперативний інтерес та на їх соціальні зв'язки із представниками інших етносів та місцевим населенням.

Список бібліографічних посилань

1. Кримінальний кодекс України : закон України від 05.04.2001 № 2341-III // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 01.11.2019).

2. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18.02.1992 № 2135-XII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12> (дата звернення: 01.11.2019).

3. Албул С. В., Андрусенко С. В., Мукоїда Р. В., Ноздрін Д. О. Основи оперативно-розшукової діяльності : навч. посіб. Одеса : ОДУВС, 2016. 270 с.

4. Павленко С. О. Сутність та зміст оперативно-розшукової ситуації. *Форум права*. 2018. № 4. С. 42–63. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2018_4_7.pdf (дата звернення: 01.11.2019).

5. Пашаєв А. З., Андрусенко С. В. Особливості протидії етнічній злочинності шляхом конфіденційного співробітництва // Протидія злочинності: теорія та практика : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 26 жовт. 2018 року) / МВС України, Нац. акад. прокуратури України. Київ, 2018. С. 323–326.

6. Шаповалов О. О. Поняття та сутність оперативного пошуку. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 2. С. 149–159.

7. Шаповалов О. О. Методика оперативного пошуку ознак загальнокримінальних злочинів. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*. 2015. Вип. 3–2, т. 4, ч. II. С. 183–187.

Одержано 08.11.2019

УДК 343.985

Володимир Веніамінович ЄФІМОВ,

кандидат юридичних наук, доцент,

оперуповноважений СКП Новокодацького ДВП

ГУНП в Дніпропетровській області

ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ ПІДОЗРЮВАНОГО ЗА ЗЛОЧИНАМИ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ УКРАЇНИ

Найбільш розповсюдженими і дієвими слідчими (розшуковими) діями в процесі розслідування злочинів, пов'язаних з використанням бюджетних коштів в АПК виступають огляд документів, обшук та допит свідків [1, с. 99].